

ACADEMIA SCIENTIARUM
ET LITTERARUM POLONA
INSTITUTUM HISTORICUM

COMMENTATIONES

XXXIX

VARSOVIA 2001

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

STUDIA
ŹRÓDŁOZNAWCZE

XXXIX

WARSZAWA 2001

KOMITET REDAKCYJNY
Zbigniew Dalewski, Maria Koczerska (redaktor),
Stefan K. Kuczyński (redaktor), Marek Słoń (sekretarz), Maria Starnawska

Adres Redakcji:
PL 00-272 Warszawa
ul. Rynek Starego Miasta 29/31
tel. (+4822) 831-02-61, fax 831-36-42
E-mail: ihpan@ihpan.edu.pl

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

Tom XXXIX
przygotowany w latach 2000-2001

ISSN 0081-7147
ISBN 83-7181-197-7

© Copyright by Wydawnictwo DiG, 2001

Opracowanie techniczne: Wioletta Grochal

Na okładce:
Pieczęć wieczysta oficjalatu poznańskiego z XV w.

Skład i łamanie

PL 00-029 Warszawa
Nowy Świat 39
tel./fax (+4822) 828-00-96
E-mail: dig@dig.com.pl; <http://www.dig.com.pl>

Nakład 500 egz.
Do druku oddano i druk ukończono w 2001 r.
w Drukarni Wydawnictw Naukowych S.A. w Łodzi

SPIS TREŚCI

In Memoriam

Brygida Kürbis 11 IX 1921 — 5 XI 2001 (<i>Jadwiga Krzyżaniakowa</i>)	1
--	---

Rozprawy i studia

Gerard Labuda, Jeden czy dwa roczniki niemieckie u podstaw polskiego rocznikarstwa?	7
Agnieszka Gut, Kolejność świadków rycerskich w testacjach dokumentów książąt zachodniopomorskich do połowy XIV wieku	29
Piotr Pokora, <i>Sigillum perpetuum officialatus ecclesie Posnaniensis</i> . Przyczynek do badań nad sfragistyką urzędów kościelnych w Polsce	37
Marceli Antoniewicz, Pochodzenie episkopatu litewskiego XV–XVI wieku w świetle katalogów biskupów wileńskich	47

Materiały

Jan Pakulski, Itinerarium książęco–królewskie Przemysła II	69
Jan Tęgowski, Addenda do Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski	95
Rafał Jaworski, Z najdawniejszych dokumentów do dziejów domeny Radziwiłłowskiej	101
Agnieszka Bartoszewicz, Księgi sądowe Nowej Wsi (Łobzowskiej) z drugiej połowy XV wieku	115

Dyskusje

Piotr Chojnacki, Dwie prace poświęcone arengom w dokumentach polskich	133
Henryk Rutkowski, O mistyfikacji ciechanowskiej raz jeszcze	139
Jacek Matusewski, <i>Quo vadis</i> Wydawco źródeł? Uwagi w związku z zakończeniem na 1444 r. edycji dyplomatów wielkopolskich	145

Artykuły recenzyjne i recenzje

Benedykt z Aniane i jego dzieła. Uwagi na marginesie nowej edycji <i>Concordia regularum</i> (Marek Derwich)	167
Jeszcze o Guilbercie z Nogent i jego dziełach. Na marginesie prac R. B. C. Huygensa i M. C. Gandra (<i>Marek Derwich</i>)	170
Serbski przyczynek do obchodów 1100 rocznicy przybycia Węgrów do Kotliny Karpackiej. <i>A honfoglalás 1100 éve és a Vajdaság — 1100 година досљења Мађара и Војводина</i> . Egy tudományos tanácskozás anyaga — <i>Зборник радова научног скупа</i> , red. Péter Roka, Újvidék (Нови Сад) — Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, Forum Könyvkiadó, 1997, ss. 382, 2 nlb. (<i>Ryszard Grzesik</i>)	171
Bernhard Bischoff, <i>Katalog der festländischen Handschriften des neunten Jahrhunderts (mit Ausnahme der wisigotischen)</i> , Teil I: <i>Aachen–Lambach</i> , (Bayerische Akademie der Wissenschaften, Veröffentlichungen der Kommission für die Herausgabe der mittelalterlichen Bibliothekskataloge Deutschlands und der Schweiz] Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1998, ss. XXVIII + 495 (<i>Dariusz Sikorski</i>)	173

Elisabeth van Hout s, <i>Memory and Gender in Medieval Europe, 900–1200</i> , Macmillan Press Ltd., Houndmills, Basingstoke, Hampshire and London 1999, ss. 196 (Jerzy Strzelczyk)	175
Robert Fossier, <i>L'histoire économique et sociale du Moyen Age occidental. Questions, sources, documents commentés</i> , L'Atelier du médiéviste 6, Brepols, Turnhout 1999, ss. 408, il. (Anna Adamska)	177
Thomas Frenz, <i>Papsturkunden des Mittelalters und der Neuzeit</i> (Historische Grundwissenschaften in Einzeldarstellungen, Bd. 2), Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 2. aktualisierte Aufl. 2000, ss. 168, 15 tablic, 1 wkładka (Przemysław Nowak)	179
Tadeusz Nowakowski, <i>Idee areng dokumentów książąt polskich do połowy XIII wieku</i> , WSP w Bydgoszczy, Bydgoszcz 1999, ss. 256 (Andrzej Walkowski)	181
Marek L. Wójcik, <i>Dokumenty i kancelarie książąt opolsko-raciborskich do początków XIV wieku</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego [Acta Universitatis Wratislaviensis No 2170. Historia CXXXIX], Wrocław 1999, ss. 364 (Piotr Chojnacki)	182
Janusz Grabowski, <i>Kancelarie i dokumenty książąt mazowieckich w latach 1341–1381. Ośrodki zarządzania i kultury</i> , Wydawnictwo DiG, Warszawa 1999, ss. 399, il. (Piotr Chojnacki)	184
Anna Supruniuk, <i>Otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV (1374–1426). Studium o elicie politycznej Mazowsza na przełomie XIV i XV wieku</i> , „Res Humanae. Studia”, t. 5, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1998, ss. 374 (Piotr Chojnacki)	186
Stanisław A. Sroka, <i>Polacy na Węgrzech za panowania Zygmunta Luksemburczyka 1387–1437</i> , Towarzystwo Naukowe „Societas Vistulana”, Kraków 2001, ss. 192, tabl. 1, map 1 (Dariusz Piwowarczyk)	188
<i>Nazwy miejscowe Polski. Historia. Pochodzenie. Zmiany</i> , pod red. Kazimierza Rymuta, Kraków, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, t. 1: A–B; Kraków 1996, ss. 483; t. 2: C–D, Kraków 1997, ss. 519 (Marek Derwich)	191
<i>Duchowieństwo kapitulne w Polsce średniowiecznej i wczesnonowożytnej. Studia nad pochodzeniem i funkcjonowaniem elity kościelnej</i> , pod red. Andrzeja Radziwińskiego, „Opera ad historiam ecclesiam spectantia”, series I: Colloquia 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2000, ss. 228 (Piotr Chojnacki)	193
<i>Genealogien zur Papstgeschichte</i> , bearb. v. Christoph Weber unter Mitw. v. Michael Becker, cz. 1–2 (Päpste und Papsttum, t. 29), Anton Hiersemann, Stuttgart 1999, ss. CXXXII + 980 (Krzysztof R. Prokop)	196
Czesław Gil OCD, <i>Słownik polskich karmelitanek bosych 1612–1914</i> , Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 1999, ss. 312 (Krzysztof R. Prokop)	197
<i>Wstęp do badań historycznych. Nauki pomocnicze historii i archiwistyka w systemie kształcenia studentów szkoły wyższej</i> , red. Maciej Szczurowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2000, ss. 209 (Andrzej Walkowski)	199
Rafał T. Prinke, <i>Fontes ex machina. Komputerowa analiza źródeł historycznych</i> , Polska Akademia Nauk, Biblioteka Kórnicka, Centrum Elektronicznych Tekstów Humanistycznych, Poznań 2000, ss. 342 (Marek Mrówczyński)	200
<i>Historyczne księgozbiory Cieszyna na tle śląskim. Rola kulturowa i przedmiot badań</i> , pod red. Ryszarda Gładkiewicza, Książnica Cieszyńska, Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, Cieszyn 1997, ss. 194 (Wojciech Mrozowicz)	203
Urszula Paszkiewicz, <i>Inwentarze i katalogi bibliotek z ziem wschodnich Rzeczypospolitej (spis za lata 1510–1939)</i> , Warszawa 1998, ss. 258 (Jolanta Sikorska-Kulesza)	205

Zapiski krytyczne i sprawozdania

Sulpice Sévère, <i>Chroniques</i> , introduction, texte critique, traduction et commentaire par Ghislaine de Senneville-Grave (Sources Chrétiennes, 441), Cerf, Paris 1999, ss. 255 (M. D.)	207
Elmar Seebold, <i>Die Iren und die Runen. Die Überlieferung fremder Schriften im 8. Jahrhundert als Hintergrund zum ersten Auftreten von Manuskript-Runen</i> , w: <i>Theodisca. Beiträge zur althochdeutschen und altniederdeutschen Sprache und Literatur in der Kultur des frühen Mittelalters. Eine internationale Fachtagung in Schönmühl bei Penzberg vom 13. bis zum 16. März 1997</i> . Herausgegeben von Wolfgang Haubrichs, Ernst Hellgardt, Reiner Hildebrandt, Stephan Müller und Klaus Riddler (Ergänzungsbande zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, Bd.22), Walter de Gruyter, Berlin–New York 2000, ss. 10–37 (J. S.)	207
Anton Scharrer, <i>Herrschaft und Repräsentation. Studien zur Hofkultur König Alfreds des Großen</i> („Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung”. Ergänzungsband 36), R. Oldenbourg Verlag, Wien–München 2000, ss. 151 (J. S.)	208
<i>Kultura opactwa Sankt Gallen</i> , wybór i opracowanie Werner Vogler, przekład Artur Grzybowski i Krystyna Waligóra, Znak, Kraków 1999, ss. 224, il. (M. D.)	208

Hubertus Lutterbach, <i>Monachus factus est. Die Mönchwerdung im frühen Mittelalter. Zugleich ein Beitrag zur Frömmigkeits- und Liturgiegeschichte</i> (Beiträge zur Geschichte des alten Mönchtum und des Benediktinertums, 44), Aschendorff Verlag, Münster 1995, ss. LVI+348 (M. D.)	208
<i>Les plus anciens documents originaux de l'abbaye de Cluny</i> , t. 1: <i>Documents n° 1 à 30: Paris, Bibliothèque nationale de France. Collection de Bourgogne, vol. 76, n° 2 à 5 et 7 à 32</i> , édition Hartmut Astma et Jean Vezin, préface J. Favier (Monumenta palaeographica medii aevi, series gallica, 1), Brepols, Turnhout 1997, ss. 140, 30 fasc. (M. D.)	209
<i>Recueil des chartes de l'abbaye de la Grasse</i> , t. 1: 779–1119, publié par Elisabeth Magnou-Nortier et Anne-Marie Magnou (Collection de Documents inédits sur l'Histoire de France. Section d'Histoire médiévale et Philologie, Série in-8, vol. 24), CTHS, Paris 1996, ss. LXXXV–346 (M. D.)	209
Rudolf Gamper, Gaby Knoch-Mund, Marlis Staehli, <i>Katalog der mittelalterlichen Handschriften der Ministerialbibliothek Schaffhausen</i> , Urs Graf Verlag, Dietikon-Zürich 1994, ss. 301, in-4; i Annegert Butz, Wolfgang Augustyn, <i>Katalog der illuminierten Handschriften des 11. und 12. Jahrhunderts aus dem Benediktinerkloster Allerheiligen in Schaffhausen</i> (Denkmäler der Buchkunst, 11), A. Hiersemann, Stuttgart 1994, s. 8–203, il., 45–25 cm (M. D.)	209
Jerzy Nalepa, <i>Granice Polski najdawniejszej</i> , t. 1: <i>Granica zachodnia: część południowa</i> (Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego PAU, 68), Kraków 1996, ss. 319, mapy. Zsfg. (M. D.)	210
<i>Early Christianity in Central and East Europe</i> , ed. Przemysław Urbáńczyk (Congress of Commission Internationale d'Histoire Ecclésiastique Comparée, Lublin 2–6 September 1996, Christianity in Central and East Europe and its Relations with the West and the East, red. Jerzy Kloczowski), Semper, Warszawa 1997, ss. 202 (M. D.)	210
<i>Ibrahim ibn Ya'qub at-Turtushi: Christianity, Islam and Judaism Meet in East-Central Europe, c. 800–1300 A. D. Proceedings of the International Colloquy 25–29 April 1994</i> , Ed. by Petr Carvát, Jiří Prospecký, Praha 1996, ss. 219, 24 tabl. (M. D.)	210
Joachim Ehlers, <i>Der wundertätige König in der monarchischen Theorie des Früh- und Hochmittelalters, w: Reich, Regionen und Europa in Mittelalter und Neuzeit. Festschrift für Peter Moraw</i> (Historische Forschungen, Bd.67), Duncker & Humblot, Berlin 2000, s. 3–19 (J. S.)	211
Giles Constable, <i>The Place of the Magdeburg Charter of 1107/08 in the History of Eastern Germany and of the Crusades</i> , w: <i>Vita Religiosa im Mittelalter. Festschrift für Kaspar Elm zum 70. Geburtstag</i> . Herausgegeben von Franz J. Felten und Nikolaus Jaspert unter Mitarbeit von Stephanie Haarländer, Duncker & Humblot, Berlin 1999, ss. 283–299 (J. S.)	211
Suger, <i>La Geste de Louis VI et autre œuvres</i> , présentation de Michel Bur (Acteurs de l'Histoire), Imprimerie Nationale, Paris 1994, 16x22 cm, ss. 292; Suger, <i>Oeuvres</i> , t. 1: <i>Ecrit sur la consécration de Saint-Denis. L'œuvre administrative. Histoire de Louis VII</i> . Texte établi, traduit et commenté par Françoise Gasparri (Les Classiques de l'Histoire de France au Moyen Âge, 37), Les Belles Lettres, Paris 1996, ss. LXXXII + 267 (M. D.)	212
<i>La bibliothèque de l'abbaye de Clairvaux du XIIe au XVIIIe siècle</i> , sous la dir. de André Vernet, t. 2, <i>Les manuscrits conservés</i> , Première partie: <i>Manuscrits biblique, patristique et théologiques</i> , notices établies par Jean-Paul Bouhot et Jean-François Genest, Brepols, Paris-Turnhout 1997, ss. 768, 26 ryc. (M. D.)	212
T. Webber, A. G. Watson, <i>The Libraries of the Augustinian Canons</i> (Corpus of British Medieval Library Catalogues, 6), The British Library/The British Academy, London 1998, ss. XXVII+572, 7 ryc. (M. D.)	213
Donatella Nebbiai-Dalla Guardia, <i>Les livres de l'infirmerie dans les monastères médiévaux</i> , „Revue Mabillon”, 5 (66), 1994, s. 57–81 (M. D.)	213
Anna-Dorothee von den Brincken, <i>Die bewohnte Welt in neuen Sichtweisen des 13. Jahrhunderts bei Gervasius von Tilbury und Jakob von Vitry</i> , w: „Miscellanea Mediaevalia”. Veröffentlichungen des Thomas-Instituts der Universität zu Köln; Bd. 27: <i>Geistesleben im 13. Jahrhundert</i> . Herausgegeben von Jan A. Aertsen und Andreas Speer. Für den Druck besorgt von Frank Hentschel und Andreas Speer, Walter de Gruyter, Berlin-New York 2000, ss. 604–662 (J. S.)	214
Zofia Kowalska, <i>Die großpolnischen und schlesischen Judenschutzbrieife des 13. Jahrhunderts im Verhältnis zu den Privilegien Kaiser Friedrichs II. (1238) und Herzog Friedrichs II. von Österreich (1244). Filiation der Dokumente und inhaltliche Analyse</i> , „Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung” 47, 1998, 1, s. 1–20 (W. M.)	214
<i>Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae</i> , tomi III fasciculus tertius: <i>Acta spuria et additamenta inde ab anno MCCXXXI usque ad annum MCCXL</i> , ed. Gustav Friedrich, Zdenek Kristen, Jan Bystřický, Universitas Palackiana Olomucensis, Olomucii MM (M. P.)	215
Janusz Trupinda, <i>Ideologia krucjatowa w Kronice Piotra z Dusburga</i> , (Peribalticum Meridionale. Bałtowie, Germanie i Słowianie w średniowieczu i we wczesnej epoce nowożytnej, vol. 1), Officina Ferberiana, Gdańsk 1999, ss. 237 (M. S.)	215
Ryszard Skrzyński, <i>Zbiory kazań w polskich księgozbiorach okresu średniowiecza</i> , „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 70, 1998, s. 247–260, Zusammenfassung (W. M.)	216

Wacława Szelińska, <i>Ślązacy w Uniwersytecie Krakowskim w XV i XVI wieku w świetle ich ksiązek i księgozbiorów</i> , Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Katowice 1997, ss. 51, 5 (W. M.)	216
Anke i Werner Paravicini, „Alexander Soltan ex Lithuania, ritum Grecorum sectans”. <i>Eine ruthenisch-polnische Reise zu den Höfen Europas und zum Heiligen Land 1467–1469</i> , w: <i>Zwischen Christianisierung und Europäisierung. Beiträge zur Geschichte Osteuropas in Mittelalter und früher Neuzeit. Festschrift für Peter Nitsche zum 65. Geburtstag</i> . Herausgegeben von Eckhard Hübner, Ekkehard Klug und Jan Kusber (Quellen und Studien zur Geschichte des östlichen Europa, Bd. 51), Franz Steiner Verlag, Stuttgart 1998, s. 367–401; Lidia Korczak, <i>W kręgu litewskich zwolenników unii kościelnej w drugiej połowie XV wieku</i> , w: <i>Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu</i> , pod red. Krzysztofa Ożoga, Stanisława Szczurka, Towarzystwo Naukowe „Societas Vistulana”, Kraków 2000, s. 323–332 (J. S.)	217
<i>Listy polskie XVI wieku</i> . Pod red. Kazimierza Rymuta. T. I: <i>Listy z lat 1525–1548 ze zbiorów Władysława Pociechy, Witolda Taszyckiego i Adama Turasiewicza</i> . Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności, Wydział Filologiczny, Kraków 1998, ss. XIV + 504 (M. K.)	217
<i>Listy króla Zygmunta Augusta do Radziwiłłów</i> . Opracowanie, wstęp i komentarze Irena Kanięwska, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1999, ss. 648 (M. K.)	218
Jan Wielewicki SJ, <i>Dziennik spraw domu zakonnego OO. Jezuitów u św. Barbary w Krakowie 1630–1639</i> . T.5. Z maszynopisu Jana Poplatka SJ przygotował do druku oraz uzupełnił przypisami i indeksami Ludwik Grzebień SJ, Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego — Wydawnictwo WAM, Kraków 1999, ss. 597 (M. K.)	218
<i>Полацкая пакртнікі</i> , апрацоўка й укладаньне Міхася Баўяовіча, Сафія, Полацак 2000, сс. 85 (W. B.)	218
<i>Companion to Historiography</i> . Edited by Michael Bentley, Routledge, London–New York 1997, ss. XVII, 997 (P. D.)	219
Gabrielle M. Spiegel, <i>The Past as Text. The Theory and Practice of Medieval Historiography</i> , The Johns Hopkins University Press, Baltimore–London 1997, ss. XXII, 297 (P. D.)	220
<i>Issues and Resources for the Study of Medieval Central and Eastern Europe. Reports and Articles</i> , edited by János M. Bak, Péter Banyó, Department of Medieval Studies, Central European University and the Committee on Centers and Regional Associations of the Medieval Academy of America, Budapest–Cambridge, MA, 2001, ss. IV, 147 (R. G.)	221
<i>Trade, Travel, and Exploration in the Middle Ages. An Encyclopedia</i> . Editors: John Block Friedman, Kristen Mossler Figg. Associate Editor: Scott D. Westrem. Collaborating Editor: Gregory G. Guzman (Garland Reference Library of the Humanities, vol.1899), Garland Publishing, Inc., New York–London 2000, ss. XXXIX + 715 (J. S.)	221
Monika Choroś, Łucja Jarczak, Stanisława Sochacka, <i>Słownik nazw miejscowych Górnego Śląska. Polsko-niemiecki i niemiecko-polski = Wörterbuch der Ortsnamen in Oberschlesien. Polnisch-deutsch und deutsch-polnisch</i> , Państwowy Instytut Naukowy — Instytut Śląski w Opolu, Księgarnia „Minerva” Mariusz Kik w Kluczborku, wyd. 2 [wyd. 1: 1993], Opole–Kluczbork 1997, ss. 185; Monika Choroś, Łucja Jarczak, <i>Słownik nazw miejscowych Dolnego Śląska. Polsko-niemiecki i niemiecko-polski = Wörterbuch der Ortsnamen in Niederschlesien. Polnisch-deutsch und deutsch-polnisch</i> , Państwowy Instytut Naukowy — Instytut Śląski w Opolu, Opole 1995, ss. 222 (M. D.)	222
Marek J. Battke, Joanna Szczepankiewicz, <i>Słownik nazewnictwa krajoznawczego, Polsko-niemiecki i niemiecko-polski. Śląsk, Ziemia Lubuska, Pomorze Zachodnie, Warmia i Mazury = Wörterbuch der Landeskundlichen Namen, polnisch-deutsch und deutsch-polnisch. Schlesien, Ostbrandenburg, Pommern, Ostpreussen, Silesia</i> , Wrocław 1998, wyd. IV [wyd. I: 1990], ss. 296 (M. D.)	222
Maria Dębowska, <i>Informator o archiwach Kościoła katolickiego w Polsce. Archiwa diecezjalne i archiwa kapituł katedralnych</i> , „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” 64, 1995 [1996], s. 365–431 (M. D.)	223
Vladimír Špáčil, <i>Sbírka listin archivu města Olomouce 1261–1793. Inventář</i> , Olomouc, 1998, ss. 492, 12 il. (M. D.)	223
<i>Kronungen–Könige in Aachen. Geschichte und Mythos. Katalog der Ausstellung in zwei Banden</i> , herausgegeben von Mario Kramp, Verlag Philipp von Zabern, Mainz 2000, ss. 921, il. (M. K.)	223
<i>Die Suche nach dem verlorenen Paradies. Europäische Kultur im Spiegel der Kloster</i> . Niederösterreichische Landesausstellung 2000, Elisabeth Vavra, Melk — St. Pölten 2000, s. XXXII + 599, il. (M. K.)	224
Henryk Baranowski, <i>Bibliografia Wilna</i> , T. I: <i>Uniwersytet Wileński 1579–1939</i> , T. II: <i>Miasto</i> , Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 1996–2000, ss. XVI + 331 oraz XVI + 505 (M. K.)	224
<i>Select Bibliography on Czech History. Books and Articlcs 1990–1999</i> . Compiled by Vaclava Horakova, Kristina Rexova and Lubos Polansky. Edited and Introduced by Jaroslav Pánek. Institute of History, Prague 2000, ss. XLVI + 335 (M. K.)	224
<i>Užsienio liuanistika. Humanitariniai mokslai. Mokslinis informacinis rinkinys</i> . 4–8, Vilnius 1995–1999, s.144 + 179 + 138 + 236 + 208 (M. K.)	225
<i>Spis zawartości prasy wielkopolskiej</i> , zeszyty 1–15. Opracowały Krystyna Jazdon, Maria Michałowska i Hanna Wieland, Poznań 1997–2000 (B. K.)	225

Chyrowiaci. Słownik biograficzny wychowanków Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Chyrowie 1886–1939. Opracowali Ludwik Grzebień, Jerzy Kochanowicz, Jan Niemiec, Wydawnictwo WAM — Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”, Kraków 2000, ss. 652 (M. K.) 225

Kronika

IX Sympozjum Nauk Dających Poznać Źródła Historyczne (Kazimierz Dolny, 14–15 XII 2000) (*Artur Górak*) 227

Oral History of the Middle Ages. The Spoken Word in Context. An International Workshop (Budapeszt, 26–28 II 2001) (*Ryszard Grzesik*) 228

Fourth Utrecht Symposium on Medieval Literacy. *The Development of Literate Mentalities in East Central Europe* (Utrecht 28–30 VI 2001) (*Piotr Rabiej*) 230

„Dyplomatyka dokumentów sądowych (od *placita* do *acta* — XII–XVw.)”. Kongres Międzynarodowej Komisji Dyplomatyki (Bologna, 12–15 IX 2001) (*Krzysztof Skupieński*) 232

Kancelaria wielkich mistrzów w Malborku — wystawa w Muzeum Zamkowym w Malborku (15 VI — 15VIII 2001). „Kancelarie krzyżackie. Stan badań i perspektywy badawcze” — międzynarodowa konferencja naukowa (Malbork 18–19 X 2001 r.) (*Janusz Trupinda*) 233

Komunikaty

Mediewistyka włoska w Internecie (*Aneta Pieniądz-Skrzypczak*) 237

Informacja o przyznaniu Nagrody im. Adama Heymowskiego za lata 1999–2000 238

Fundacja Naukowa im. Aleksandra Gieysztora. Podziękowanie 238

Informacje dla autorów „Studiów Źródłoznawczych” 239

Spis skrótów 240

Jan TĘGOWSKI
Uniwersytet w Białymstoku
Instytut Historii

Addenda do Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski

W końcu 1999 r. środowisko historyków zajmujących się dziejami średniowiecznymi otrzymało kolejny, jak zapowiedzieli wydawcy, ostatni, jedenasty tom cennego wydawnictwa źródłowego *Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski*. Jest to zarazem szósty tom tego wydawnictwa wydawany pod kierownictwem Antoniego Gąsiorowskiego¹, za co całemu zespołowi wydawców należą się słowa uznania i podziękowania, bowiem trud z tym związany był z pewnością ogromny. Dwóch spośród wydawców pierwszych tomów, a mianowicie Henryk Kowalewicz i Ryszard Walczak nie doczekano momentu zakończenia wydawnictwa i to im zadedykowany jest tom ostatni *Kodeksu*.

Tom jedenasty KDWlkp. jest kluczowy dla pozostałych pięciu wydanych w drugiej połowie XX wieku, bowiem posiada indeks nazw geograficznych, osób i instytucji dla wszystkich sześciu tomów, co ułatwia korzystanie z wydawnictwa. Prócz tego bardzo cenne są inne zestawienia i wykazy: konkordancja numerów i lat wystawienia dokumentów tomów VI–XI, wykaz wystawców, wykaz odbiorców, wykaz pieczęci, wykaz znaków notarialnych, wykaz świętych i świąt, wykaz niełacińskich słów pospolitych.

Od wydania tomu dziesiątego do wydania tomu jedenastego upłynęło sześć lat, bowiem szczęśliwie złożyło się, że wydawcy dotarli do cennego kopiarza, bogatego w niepublikowane dokumenty wielkopolskie, nazwanego przez Bolesława Ulanowskiego *Formularzem Kaliskim*². Przechowywany jest on w dwóch tomach w Bibliotece PAN w Krakowie i dostarczył około połowy dotychczas niepublikowanych dokumentów do omawianego tomu. Szczególnie cenne są dokumenty miast i mieszczan dostarczające nowych wiadomości o tej grupie społecznej średniowiecznej Wielkopolski. Jak w każdym wydawnictwie źródłowym, tak i w tym nie da się wyczerpać w stu procentach istniejących źródeł, które się pojawiają i miejmy nadzieję, że będą pojawiać się, toteż chciałbym i ja swymi skromnymi uwagami przyczynić się do poszerzenia wiadomości o stanie źródeł do dziejów Wielkopolski.

Jako pierwszy w kolejności chronologicznej jest list biskupa ołomunieckiego Roberta do arcybiskupa gnieźnieńskiego Wincentego z Niałka z 21 XII 1230 r., w którym wystawca informuje swego adresata, że w myśl rozporządzeń papieskich domy joannickie zwolnione są z obowiązku płacenia dziesięciny, którą niesłusznie wymuszał od nich kolektor Szymon³. Wprawdzie władza arcybiskupa

¹ KDWlkp., t. 6, wyd. i oprac. A. Gąsiorowski i H. Kowalewicz, Warszawa–Poznań 1982; t. 7, wyd. i oprac. A. Gąsiorowski i R. Walczak, Warszawa–Poznań 1985; t. 8, wyd. A. Gąsiorowski i T. Jasiński, Warszawa–Poznań 1989; t. 9, wyd. i oprac. A. Gąsiorowski i T. Jasiński, Warszawa–Poznań 1990; t. 10, wyd. i oprac. A. Gąsiorowski i T. Jasiński, Poznań 1993, t. 11, wyd. i oprac. A. Gąsiorowski, T. Jasiński, T. Jurek, I. Skierska, Poznań 1999.

² BPAN Kraków, rkps 9175 i 9176.

³ E. Gudavičius, *Polityczny problem Królestwa Litewskiego w połowie XIII w.*, w: *Ekspancja niemieckich zakonów rycerskich w strefie Bałtyku od XIII do połowy XVI wieku. Materiały z konferencji historyków radzieckich i polskich w Toruniu z r. 1988*, red. M. Biskup, Toruń 1990, s. 83–84; J. Tęgowski, *Kwestia datacji listu biskupa ołomunieckiego Roberta do arcybiskupa gnieźnieńskiego*, „Nasza Przeszłość” 84, 1995, s. 333–334.

gnieźnieńskiego nie ograniczała się jedynie do części wielkopolskiej archidiecezji, lecz ze względu na to, iż także na terenie Wielkopolski joannici posiadali jedną z komandorii, list ten w pewnym sensie dotyczy tej dzielnicy.

Bardzo dobrze się stało, że wydawcy zdecydowali się na reedycję dokumentu Piotra, plebana w kościele św. Wojciecha pod Kaliszem, który z zepsutej kopii został wydany poprzednio w tomie czwartym *Kodeksu* przez Ignacego Zakrzewskiego⁴. Na niedoskonałość tej edycji dokumentu po raz pierwszy zwrócił uwagę Janusz Bieniak, który dotarł do jego kopii zawartych w *Formularzu Kaliskim*⁵. W pracy *Glossy do opracowania wykazu urzędników wielkopolskich XII–XV wieku* również i ja zwracałem uwagę na błędy wynikające z nieuwzględnienia zastrzeżeń J. Bieniaka⁶. Wskazałem tam m.in. na kopię tego dokumentu znajdującą się w aktach oficjalatu kaliskiego z 1512 r. zawierającą poprawną wersję tego dyplomu z datą roczną 1339, którą to datę ma podstawa wydania I. Zakrzewskiego⁷. Wydawcy omawianego tomu KDWlkp. nie uwzględnili tej mojej drobnej uwagi korzystając jedynie z kopii zawartych w *Formularzu Kaliskim*, które noszą datę roczną 1338. Trudno jest wobec braku oryginału rozstrzygnąć dzisiaj, która data jest właściwsza, jednak nie można pomijać tego problemu, zważywszy na to, że podstawą wszystkich powołanych tu kopii był oryginał.

Chciałbym też nadmienić, że wprawdzie list arcybiskupa gnieźnieńskiego Bodzanty oraz panów polskich zgromadzonych w Radomsku do kasztelana poznańskiego Domarata z 4 III 1384 r. bardziej mieściłby się w wydawnictwie źródeł ogólnopolskich takich jak *Codex epistolaris*, to jednak z braku takiego wydawnictwa w chwili obecnej przynależy on do źródeł wielkopolskich, podobnie jak i instrument notarialny, który jego treść przechował z 18 III 1384 r.⁸

Korzystając z okazji chciałbym zwrócić uwagę, że w tzw. *Formularzu Przemyskim* znajdującym się w Bibliotece Narodowej w Pradze znajdziemy piętnastowieczne koncepty dokumentów wielkopolskich znanych skądinąd⁹. Są tam również inne koncepty dokumentów wielkopolskich, jak np. na karcie 154v *privilegium super decima post allodium Costinense*, czy na karcie 158 *coadunacio civitatis antique ad civitatem Costen*. Jeszcze 11 VI 1414 r. Stare Miasto Kościan prawdopodobnie funkcjonowało odrębnie od Kościana, co potwierdza wyrok sędziego poznańskiego z tej daty.¹⁰ Ponadto znajdujemy tam list Stanisława Ciołka z 15 II 1437 r., który stanowi dodatek źródłowy nr 4 do niniejszych uwag.

Pozostałe dwa źródła, które stanowią dodatki źródłowe nr 1 i nr 3, to listy Sędziwoja z Ostroroga do margrabiego brandenburskiego znajdujące się w odpisie z XIX w. przechowywanym w Bibliotece im. Ossolińskich we Wrocławiu¹¹. Jeden z tych listów ma w kopii zepsutą datę roczną, którą w oparciu o kryteria wewnętrzne koryguję na rok 1424. Zawiera on szereg informacji o itinerarium króla Władysława Jagiełły, które pozwoliły dokonać wyżej wspomnianej korekty daty.

Jednym z dodatków źródłowych, który zamieszczam niżej, jest list Władysława Jagiełły do przeora generalnego prowincji polsko–czeskiej joannitów, księcia lubińskiego i hajnowskiego Ruperta, którego siedemnastowieczna kopia przechowała się w Centralnym Archiwum Państwowym w Pradze. Niestety ma on jedynie datę roczną zgody Ruperta na propozycję króla polskiego, tym nie mniej stanowi ciekawe źródło do dziejów joannitów poznańskich. Jest to jakby dopełnienie dokumentu Władysława Jagiełły wystawionego w Kościanie 7 VII 1425 r.¹²

⁴ KDWlkp., t. 4, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1881, nr 2063; KDWlkp., t. 11, nr 1725, s. 15.

⁵ J. Bieniak, *Wielkopolska, Kujawy, ziemia łęczycka i sieradzka wobec problemu zjednoczenia państwowego w latach 1300–1306*, Toruń 1969, s. 178, przyp. 439.

⁶ J. Tęgowski, *Glossy do opracowania wykazu urzędników wielkopolskich XII–XV wieku*, Przeg. Hist. 85, 1994, z. 1–2, s. 139.

⁷ BPAN w Kraków, rkps 5548, k. 8.

⁸ J. Tęgowski, *Postawa polityczna arcybiskupa gnieźnieńskiego Bodzanty w czasie bezkrólewia po śmierci Ludwika Węgierskiego*, w: *Genealogia — Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. A. Radziwiński, J. Wroniszewski, Toruń 1996, dodatek źródłowy II i III, s. 146–150.

⁹ Národní knihovna w Pradze, rkps VI. A. 7, k. 150v–151 = KDWlkp., t. 5, wyd. F. Piekosiński, Poznań 1908, nr 444 (regist), s. 433; k. 176v = KDWlkp., t. 9, nr 1128, s. 86–88.

¹⁰ KDWlkp., t. 7, nr 731, s. 542.

¹¹ BOss. Wrocław, rkps 3377/II, s. 11–17.

¹² KDWlkp., t. 8, nr 1038, s. 359–361.

Na koniec chciałbym zwrócić uwagę na dokument ławników miasta Świebodzina, które to miasto leży wprawdzie w ziemi lubuskiej, lecz adresatem tego dokumentu był Mikołaj, opat klasztoru cystersów w Paradyżu. Dokument ten wystawiony został w Świebodzinie 20 III 1444 r. i jego oryginał z dobrze zachowaną pieczęcią przechowywany jest obecnie w Archiwum w Brnie¹³. Z uwagi na to, iż dokument ten nie przynależy ściśle do Wielkopolski ograniczam się jedynie do wzmianki o nim.

Kończąc pragnę wyrazić wydawcom *Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski* szczerze gratulacje i podziękowanie za podjęcie i ukończenie omawianego dzieła, które już służy i będzie służyć wielu następnym pokoleniom historyków.

Dodatki źródłowe

nr 1

Kalisz [23 kwietnia 1424]

Sędziwoj z Ostroroga wojewoda poznański i starosta generalny Wielkopolski informuje Fryderyka margrabiego brandenburskiego o bieżącej sytuacji w Polsce, o zamiarach podróży królewskich i radzi mu zabiegać o przyjaźń z Witoldem wielkim księciem litewskim.

Or.: nieznaną

Kopia: Odpis z II połowy XIX w. (prawdopodobnie Wojciecha Kętrzyńskiego z archiwum w Bambergu), Biblioteka im. Ossolińskich we Wrocławiu, rkps 3377/III, s. 15–17.

Preclarissimo ac magnifico principi et domino Fredrico¹ Dei gracia marchioni Brandenburgensi, domino michi plurimum favoroso.

Preclarissime princeps et domine, domine michi plurimum favorose! Quemadmodum per dominum Johannem² et per alios nuncios vestros notabiles gracie preclaranti vestre intimavi significans quod fuisset proficium et utile, quod gracia vestra apud serenissimum principem et dominum ducem magnum Lithuaniae³ super festum Pasche posset interesse, cum nuncci serenissimi domini nostri regis Poloniae apud dominum ducem intererant, qui iam super festum Pasche a domino duce sunt recessuri et ex quo talis via per negligenciam dimissa et rationi mee non videtur quod gracia c. vestra dominum ducem in propinquitate inveniret, quod admodum nunc graciam suam invenire possetis, quia graciam serenitatis sue sub partes Smodenorum (*sic!*)⁴ spero pronunc equitasse et in tribus septimanis post festum Pasche graciam suorum spero ibi constituti, ubi dominus Conradus Truxes⁵ nuncius gracie vestre ab eo fuit recessus, quare et legatis gracie vestre ibidem ad graciam suam nimis remote equitare. Hactenus circa graciam vestram sit insecretis tamen si g. c. v. adhuc inter non arripuit videtur michi quod iam pronunc g. v. de domo vestra se non moneretis sed postquam dante domino ad dominos electores alias Corferstn (*sic!*)⁶ viam terminabilis, tunc cum domino duce magno convenire possetis ubi (...) gracia sua esset in propinquitate. Eciam filius meus Stanislaus⁶ graciam vestram Poznanie expectavit, qui iam feria sexta proxima ante festum Pasche de Poznania est recessus, g. cum v. nichil de comitatu vestro sibi significavit. Ceterum serenissimus

¹³ Státní oblastní archiv v Brně, G–3, Promberova sbírka (bez numeracji, według datacji).

1. ¹ Fryderyk VI Hohenzollern 1371 (zm. 21 IX 1440) w 1415 r. kupił Marchię Brandenburską od Zygmunta Luksemburskiego, 18 IV 1417 r. został elektorem Rzeszy.

² Postać posła brandenburskiego Jana trudna do zidentyfikowania.

³ Chodzi tu o wielkiego księcia litewskiego Witolda.

⁴ Pobyt Witolda w ziemi smoleńskiej nie odnotowany w tym czasie w innych źródłach.

⁵ Postać posła brandenburskiego Konrada Truchsessa nie odnotowana jest w innych źródłach z tego okresu.

⁶ Stanisław z Ostroroga, herbu Nałęcz, syn wystawcy listu, zob. PSB, t. 24, s. 524.

dominus noster rex generosus feria quarta proxima ante festum Pasche ad Calis fuit ingressus ibique usque ad feriam sextam proximam post festum Pasche proposuit comanere et feria sexta ad Camin (*sic!*)⁷ equitabit et de Camin ad Brest proponit equitare, quare si g. v. ad dominum ducem iter arripuit in via Lithuaniensi erit et ibi dominus dux magnus accessum ad suam serenitatem regis Ungariae et regis Daciae gratuite videret et in Villo (*sic!*)⁸ ad gratiam suam ipsius non esset remote equitare verum tamen bonum fuisset, quod gracia vestra ad dominum ducem super Pasche equitasset, dominus enim dux g. v. valde gratuite et libentissime videret, quod tamen per negligenciam dimissum est, de quo tamen multum condoleo Deo teste, quia si gracia v. fratrem vestrum iterum haberet adhuc dominus dux talem amicitiam erga vos ostendit tamquam vester frater iterum. Datum in Calis die dominico festivitatis Pasche Anno Domini Millesimo Quadragesimo (*sic!*)⁹ etc.

Sandivogius de Ostrorog pallatinus Poznaniensis et capituli (*sic!*)¹⁰ Maioris Poloniae generalis etc.

nr 2

B. m. i d. 1425

Władysław Jagiełło król Polski na prośbę przeora generalnego prowincji polsko-czeskiej joannitów, księcia śląskiego Ruperta, potwierdza przywileje komandorii joannitów poznańskich, zapewnia komendatorowi należne miejsce w kapitule poznańskiej, a jednocześnie proponuje Rupertowi aby jego zakon włączył się do walki z wrogami Królestwa Polskiego i Krzyża.

Or.: nieznanymi.

Kopia: Státní ústřední archiv w Pradze, Archiv Českého velkopřeorství maltézského řádu, kart. 1030.

Rupertus Dei gratia dux Slesiae dominus Lobinensis et Hainouiensis¹, magister generalis fratrum ordinis sancti Johannis sacri sepulchri Dominici Hierosolimitani confirmationem iuris sui quod S. commend. Posnaniensis habuit a Wladislao Jagellone rege Poloniae anno 1425 taliter conuenit.

Notus autem contigerit uacare sacri sepulchri Domini praedictum commendatum Posnaniensem ordinis sancti Johannis Hierosolimitani extunc nobis et nostris successoribus conferendi commendatum plenum ius et potestas reseruatur ad integrum ut uidelicet commendatum praefatum nos et nostri successores de pleno iure et potestate nostra conferamus pro placito nostro homini catholico de nobis et rei pub. benemerito et industrio ad hocque munus apto a nobis et successoribus nostris regibus Poloniae et ueris dominis ac fundatoribus domus praedictae destinatus tum a fratribus praedictae domus primo recipi et possessio bonorum etiam per capitaneum nostrum ei tradi tum in ecclesiam cathedralem tanquam membrum eiusdem ut commendator praefatus et defensor eiusdem ecclesiae, protectorque, recipi locusque solitus in stallo eiusdem ecclesiae et in capitulo ei assignari debet cum traditione insignium commendatori et uiro militaris ordinis praefataeque professionis, equitique aurato quem eum et eos perpetuo fore etc. decernimus competentem. Deinde a praefato domino Ruperto magistro generali et eius sequacibus, successoribusque magistris generalibus quamprimum requisitus fuerit recipi et ita haberi, approbarique debet, ut conuenit commendatorem per nos legitime destinatum insigniaque professionis ordinis praedicti crucis signiferi et reliquae ei pro rursus et ordinis dispositione tradi et concedi debent. Iuramen-

⁷ Jest to zapewne pomyłka kopisty i winno być Conin, co wynika z *itinerarium Władysława Jagiełły* (A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły 1386–1434*, Warszawa 1972, s. 79).

⁸ Nic nie wiemy aby Zygmunt Luksemburski i Eryk Pomorski odwiedzili Wilno w 1424 r.

⁹ Data pomyłona — winno być: quadringentesimo vigesimo quarto.

¹⁰ Winno być: capitaneus. Sędziwoj z Ostroroga pełnił w 1424 r. urząd wojewody poznańskiego i starosty generalnego Wielkopolski.

2. ¹ O Rupercie zob. *KDWlkp.*, t. 8, s. 361, przyp. 1.

tumque non alia praestet nisi talia quae non essent contrarie nobis et iuribus regni nostri. Non tamen poterit trahi ad longissimas profectiones et expeditiones pro exigenda uel mandato tam suppremi magistri ordinis quam ipsius professionis absque concessione nostra et nostri consilii. Siquidem ad omnes generales regni expeditiones belli nobiscumque cum caeteris terrigenis proficisci tenetur et esti obstructus. Deinde cum dominia nostra sunt catholica et ab impiis barbaris, et crudelibus hostibus et sanctae Crucis inimicis semper impediuntur et inuaduntur, satis ei erit laboris ut se cum nostris pro Christi fidelibus apponat ut ea pericula subportat, quod inter praefatum dominium Rupertum magistrum generalem eiusque ordinem et caeteros fratres illiusque sequaces et successores ita haberi et obseruari debet pepetuo pro iure et ordinatione regali sempiterna.

nr 3

Kraków, 9 kwietnia 1431

Sędziwoj z Ostroroga wojewoda poznański i starosta kujawski informuje Fryderyka margrabiego brandenburskiego o niezgodzie pomiędzy królem polskim a królem rzymskim [Zygmunt Luksemburskim], który po śmierci Witolda podjudza Świdrygiellę przeciwko królowi polskiemu. Píše także o sprawach zaistniałych w Polsce i na Litwie po śmierci Witolda oraz o synu margrabiego, Fryderyku, przebywającym w Polsce.

Or.: nieznanym.

Kopia: Biblioteka im. Ossolińskich we Wrocławiu, rkps 3377/III, s. 11–14.

Serenissimo principi et domino, domino Fredrico Dei gracia marchioni Brandenburgensi sacrique Romani imperii archicamerario ac burgravio Nurenbergensi, domino nostro generoso presentetur.

Serenissime princeps domine et domine michi generose! Serenitatem vestram scire non lateat pro presenti, quia illustrissimus princeps et dominus Wladislaus Dei gracia rex Poloniae etc. in generosissimis coram me servitore vestro vive vocis retulis oraculo: quod ipsius serenitate adhuc existente in Lithwania post preclari principis ducis Wioldi (*sic!*) bone memorie olim duce magno Lithwaniae obitum tunc serenitas vestra quendam Egregium doctorem vestre serenitatis aule servitorem¹ in legacionem transmiserat et fecerat prefato domino nostro regi Quod serenitas vestra inter serenissimos Romanorum et Poloniae reges unionem, concordiam et compromissionem facere debuissetis et concludere prefixoque domino regi Poloniae ad carnisprivium proxime elapsum intrare debuissent et omnibus differentiis et discordiis inter ipsorum serenitates taliter confectis ut prelatos et barones regni Poloniae in hiis direxissent eadem materia. Vestra etenim serenitas omnino intravit hucusque, quo dicta facta suum sortita fuissent effectum, ratione cui ius non intracionis dominus noster rex multum miraculose fert. Nichilominus peto et hortor vestra serenitas dignetur adhuc, eidem domino regi aliquid de hiis enodare, ubi prelati et barones regni Poloniae interesse et convenire cum serenitate vestra deberent Nam serenitas vestra cum ipsis eo melius in factis preclari principis domini Fredrici Dei gracia filii vestri carissimi et domini mei generosi concludere possetis in suis factis. Ceterum prout nominatus Romanorum rex has serenissimos dominos videlicet dominum regem Polonie et ducem magnum Lithwaniae olim indifferentias et discrepantias induxerat diversas vacatione corone quam sibi nominaverat in conceptum ordinando, quam utique coronam nulli terrarum principes seu domini et nobiles favere inter se fuerunt ausi, solum per vestre serenitatis, de quo plurimi prelati et barones regni Poloniae dolent Quos bene attingere potuissent in omnibus ipsorum perseverationibus sed tamen serenitatem vestram multa volebamus impedire vacationem, scientes serenitatem vestram fore domini nostri regis amicam in omnibus specialem. Ex nunc vero, prout nostri docentur intellectus quod interato idem rex Romanorum

3. ¹ Može chodzi tu o doktora medycyny Teodoryka Rama poświadczanego na aktach z 8 IV 1421 r. dotyczących przymierza polsko-brandenburskiego (*Codex diplomaticus Brandenburgensis*, cz. B, wyd. A. F. Riedel, t. 3, Berlin 1846, nr 1393 i 1394).

easdem differentias inter modernos dominorum regem et ducem Swidrigailow (sic!) inducere machinatur cum effectu. Et iam de secundo quendam gladium sibi dirrexit, cupiens ipsorum serenitatum fraternitates abinvicem disiungere inimicitias imponendo. Quo circa serenitatem vestram iterato peto cum effectu, dignetur taliter ordinare et disponere ne tales differentias et discordias inter has duos fratres generaret, sed potius amicitiam et fervorem caritatis, in hiis domino regi complacentiam et amicitiam plurimam exhibens. Insuper sciat vestra serenitas quod illustris princeps filius vestre serenitatis et dominus meus generosus Domino favente est bene sospitatus, qui iam Domino favente in statura bene et alte accrevit scilicet in tante quantitatis altitudine prout ego moribus vero et sciens sufficienter et laudabiliter decoratus, qui eciam satis tediose gerit, quod tam longe suum factum non continuatur. Nam eciam ego domino regi in factis domini filii vestri sum locutus multociens, qui respondet semper: „dum harum legacionum habuerimus per orata ab domino margrabbio amico nostro, tunc scimus, eo celerius facta eadem continuare”. Me semper ad servicia vestre serenitatis pronum exhibeo. Valetis in Domino Ihesu Cristo. Datum Cracoviae feria proxima post dominicam Quasimodo geniti Anno Domini etc. XXX primo.

Serenitatis vestre servitor Sandivogius de Ostrorog palatinus Poznaniensis et capitaneus Cuiaviensis etc. ad quevis vestre serenitati semper pronus.

nr 4

Kraków, 15 lutego 1437

Biskup poznański Stanisław Ciołek daje pozwolenie przyjmowania święceń duchownych magistrowi Błażejowi z Krobi.

Or.: nieznanym.

Kopia: Národní knihovna Praha, rkps VI. A. 7, k. 239.

Stanislaus Dei gracia episcopus Poznaniensis¹ illuminato magistro Blazio de Crobya² nostre Poznaniensis diocesis salutem in Domino. Et in sanis ordinibus salutaribus feliciter proficere incrementis ut a quocunque antistite dumtaxat catholico communionem christifidelium et gratiam Sedis Apostolice obtinente ac a suorum execucionum ordinarium non suspenso omnes sacros clericorum ordines statutis a iure temporalibus dum ad hoc sufficiens et ydoneus repertus fueris. Et aliquod tibi canonicum impedimentum non obsistat in quo ordinantis sive examinantis consciam oneramus acceptare possis et valeas tenore presencium indulgemus. Harum quibus sigillum nostrum presentibus est appensum testimonio literarum. Datum Cracovie die lune quindecima mensis Februarii anno Domini Millesimo quadingentesimo tricesimo septimo.

4. ¹ Stanisław Ciołek, biskup poznański od 1428 r., zmarł 10 X 1437 r.

² Mistrz Błażej z Krobi skądinąd nieznanym.